

“

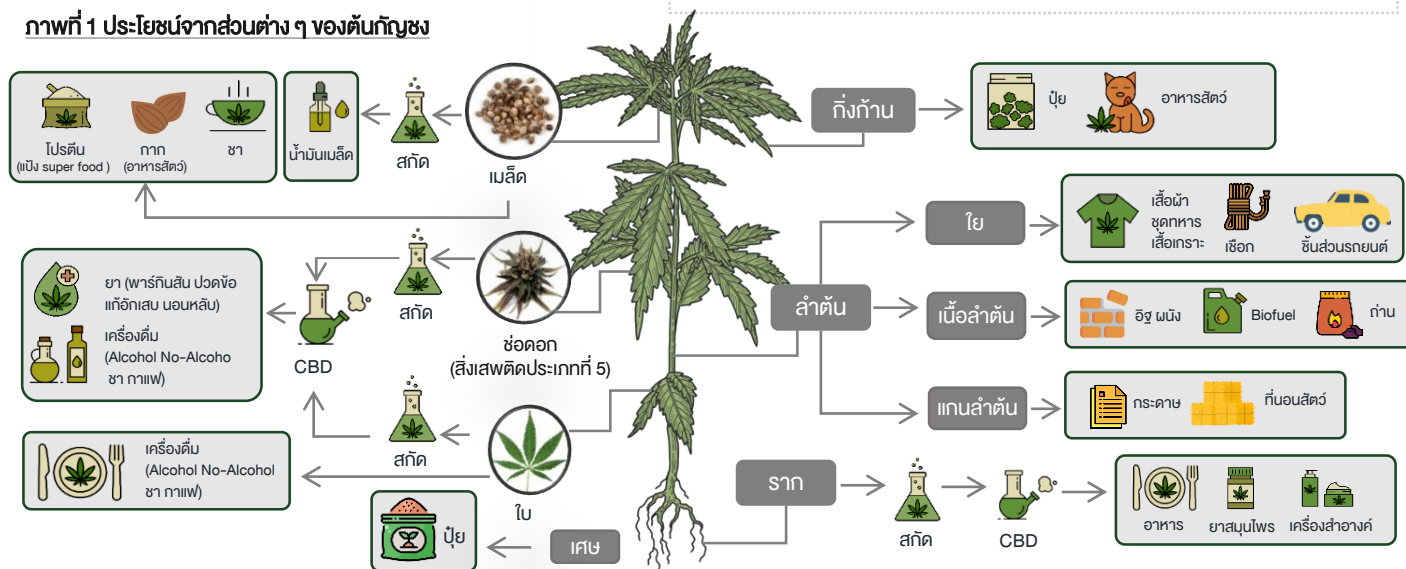
กัญชง เป็นพืชที่กำลังได้รับความสนใจเป็นอย่างมากทั้งจากเกษตรกรและนักธุรกิจ หลังจากรัฐบาลประกาศปลดล็อกให้สามารถผลิตและจำหน่ายผลิตภัณฑ์จากกัญชงได้เมื่อปลายเดือนมกราคมที่ผ่านมา ทำให้เกษตรกรและภาคธุรกิจสามารถขออนุญาตปลูก ผลิต นำเข้าเมล็ดพันธุ์ ครอบครอง และจำหน่ายได้ ซึ่งการปลดล็อกในครั้งนี้ประเด็นที่น่าสนใจคือ ไทยจะสามารถ ชง “กัญชง” ให้เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ ที่จะช่วยเพิ่มรายได้และยกระดับคุณภาพชีวิตให้เกษตรกรในระยะยาว ได้หรือไม่ ซึ่งบทความนี้ จะช่วยถ่ายทอดมุมมองต่าง ๆ จากการรวบรวมข้อมูล การสัมภาษณ์นักวิชาการและนักธุรกิจที่เกี่ยวข้องชาวกัญชง เพื่อตอบคำถามนี้

1. กัญชง (Hemp) มีดีอย่างไร ?

1.1 ลักษณะของกัญชงที่โดดเด่นกว่าพืชชนิดอื่น ๆ

- กัญชง หรือ เฮมพ์ (Hemp) เป็นพืชไร้ฤทธิ์เดียวกับกัญชา ทำให้มีลักษณะทางกายภาพใกล้เคียงกับกัญชามาก
- มีปริมาณสารที่มีฤทธิ์ให้ผู้ป่วยสมาธิและตายน้อยกว่ากัญชา ตามกฎหมายไทย (Tetrahydrocannabinol: THC) ไม่เกินร้อยละ 1 ของน้ำหนักแห้ง
- มีสารช่วยต้านการเมาเคลิ้ม ลดอาการปวด อักเสบ อาการซึมเศร้า ช่วยให้นอนหลับลึก และต้านอนุมูลอิสระ (Cannabidiol: CBD) สูงกว่ากัญชา
- เส้นใย มีคุณสมบัติ ทน เหนียว น้ำหนักเบา กันความร้อนได้ดี สามารถดูดซับเสียงได้ และไม่มีเชื้อรา

ภาพที่ 1 ประโยชน์จากส่วนต่างๆ ของต้นกัญชง

1.2 กัญชงทำอะไรได้บ้าง

กัญชงสามารถใช้ประโยชน์ได้ทุกส่วน ตั้งแต่ช่อดอก ใบ เมล็ด เปลือก ลำต้น เส้นใย กิ่งก้าน และราก (ภาพที่ 1) ซึ่งสามารถใช้เป็นวัตถุดิบในหลายอุตสาหกรรมทั้งการแพทย์ อาหารเสริม และเครื่องสำอาง โดยใช้สารสกัด CBD จากช่อดอก น้ำมัน และโปรตีนจากเมล็ด ซึ่งช่วยสร้างมูลค่าเพิ่ม (Value added) ให้กับกัญชงเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังมีความต้องการจากตลาดสูง นอกจากนี้ เส้นใยและส่วนอื่นของกัญชง ยังสามารถใช้ในอุตสาหกรรมยานยนต์ วัสดุก่อสร้าง สิ่งทอ อาหารสัตว์ พลังงาน และปุ๋ย ที่มีมูลค่าเพิ่มสูงเช่นกัน

“ อยากรู้ติดตาม การปลูกกัญชงควรคำนึงถึงผลิตภัณฑ์ที่ต้องการ เพื่อคัดเลือกสายพันธุ์ วิธีการปลูก และสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม โดยอยู่ภายใต้กฎหมายและมาตรฐานของสินค้า ”

2. “กัญชง” น่า ชง ให้เป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ของไทย หรือไม่ ?

จากมุมมองของนักวิชาการและนักธุรกิจที่สนใจลงทุนในอุตสาหกรรมกัญชงต่างเห็นว่าประเทศไทยมีศักยภาพในการผลิตจาก 5 ปีข้างหน้า ดังนี้

[มุมมองฝั่งอุปทาน (Supply) : ไทยมีความพร้อมและได้เปรียบในการปลูกเมื่อเทียบกับต่างประเทศ]

2.1 สภาพภูมิประเทศและอากาศที่เอื้ออำนวย กัญชงเป็นพืชที่เหมาะกับอากาศค่อนข้างเย็น 13-22°C ส่งผลให้ปลูกได้ดีและให้ผลผลิตเฉลี่ยต่อไร่สูงในพื้นที่เหนือเส้นศูนย์สูตร สำหรับไทยนับเป็นพื้นที่ที่เหมาะสม โดยเฉพาะภาคเหนือตอนบนที่มีอุณหภูมิเฉลี่ย 18-33°C^{1/}

2.2 ต้นทุนการผลิตที่ต่ำกว่าต่างประเทศ

- ในไทยสามารถปลูก Outdoor ได้ตลอดทั้งปี เพราะสภาพอากาศเอื้ออำนวย ซึ่งต้นทุนต่ำกว่าปลูกแบบ Indoor หรือ Green House แม้ว่าต้นทุนการปลูกเริ่มแรกจะสูงกว่าพืชอื่น แต่ในระยะยาวต้นทุนต่อหน่วยจะลดลง
- แหล่งปลูกกัญชงสำคัญในตลาดโลกส่วนใหญ่ปลูกแบบ Indoor เนื่องจากอยู่ในเขตที่ฤดูหนาวมีหิมะปกคลุม ทำให้ปลูกตามธรรมชาติได้ปีละ 1 ครั้ง (ภาพที่ 2)

2.3 ความพร้อมนักวิชาการและเกษตรกรที่มีทักษะ

- กัญชงนับเป็นพืชที่ไทยมีการค้นคว้าวิจัยและปลูกมาช้านานและมีสถาบันการศึกษาทดลองและพัฒนาพันธุ์อย่างต่อเนื่องที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ
- เกษตรกรไทยมีความเชี่ยวชาญด้านการเกษตรประณีต ที่เหมาะกับการปลูกกัญชง ที่ต้องการความดูแลแบบ Intensive คล้ายกับการปลูกมะเขือเทศ แคนตาลูป และผักในบ้านเรา

[มุมมองฝั่งอุปสงค์ (Demand) มีโอกาสโตและได้ผลตอบแทนที่ดี]

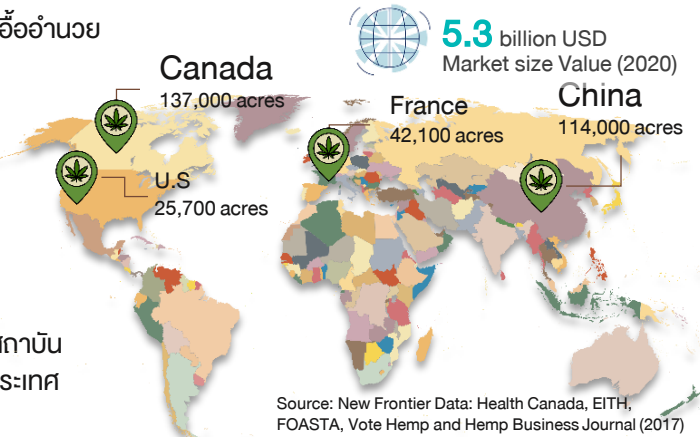
2.4 ความต้องการมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง ทั้งจากตลาดในประเทศและตลาดโลก

- ตลาดภายในประเทศ แม้ยังอยู่ในช่วงเริ่มต้น แต่เห็นบางผลิตภัณฑ์มีราคาสูง เช่น น้ำมันจากเมล็ด ลิตรละ 500-1,200 บาท ราคา CBD ลิตรละ 100,000-120,000 บาท และหากแปรรูปลิตรละ 180,000 บาท
- ตลาดโลก คาดว่า ความต้องการผลิตภัณฑ์กัญชงจะเติบโตเฉลี่ยปีละ 15.8% (2020-27) โดยในปี 2027 คาดว่าจะมีมูลค่า 15.3 พันล้านเหรียญสหรัฐ²

2.5 ผลตอบแทนสูงกว่าพืชอื่น ๆ **

เมื่อเปรียบเทียบกับพืชไร่ท้องถิ่นที่ส่วนใหญ่ราคาและปริมาณการผลิตค่อนข้างผันผวนตามฤดูกาลและแมลง^{2/} กัญชงนับเป็นอีกหนึ่งทางเลือกในการเพิ่มรายได้ให้กับเกษตรกร อาทิ ในพื้นที่ 1 ไร่เท่ากัน การปลูกกัญชงในที่โล่งให้ผลตอบแทนสูงกว่าข้าว 6 เท่า และสูงกว่าข้าวโพดถึง 40 เท่า (เฉลี่ย 3 ปี พ.ศ.2561-63) และในโรงเรือนระบบน้ำหยดได้ผลตอบแทนสูงกว่าปลูกแคนตาลูปถึงประมาณ 3 เท่า

ภาพที่ 2 แหล่งปลูกกัญชงสำคัญในตลาดโลก

ความท้าทายในการปลูกกัญชงสำหรับเกษตรกร

- เป็นพืชที่ต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิด และสภาพแวดล้อมต้องให้เหมาะสมกับพันธุ์เพื่อให้ได้ผลผลิตและคุณภาพตามต้องการ
- เป็นพืชที่มีความอ่อนไหวต่อสภาพอากาศ คือ หากอากาศร้อนมากจะทำให้ค่า THC เพิ่มขึ้น ซึ่งหากเกินเกณฑ์ที่กฎหมายกำหนดต้องทำลายทั้งหมด หรือหากอากาศชื้นจะทำให้เกิดโรคโคนเน่า และเชื้อรา ส่งผลให้ผลผลิตเสียหายและเกษตรกรขาดทุน
- เพื่อผลผลิตคุณภาพดีและปลอดภัยต่อการบริโภค ปลูกกัญชงควรปลูกตามมาตรฐาน GAP (Good Agriculture Practices) และการปลูกแบบเกษตรอินทรีย์ เพราะกัญชงสามารถดูดซึมสารต่าง ๆ จากดินได้มาก
- การเข้าถึงแหล่งเงินทุน สำหรับเกษตรกรที่สนใจปลูกกัญชง แต่การเริ่มต้นปลูกต้องใช้เงินทุนมากกว่าการปลูกพืชไร่ชนิดอื่น
- ความชัดเจนและความเข้มงวดของกฎหมาย หากมีการเปลี่ยนแปลงกฎหมายภายหลังจะกระทบต่อการปลูกและการลงทุนก่อนหน้า รวมทั้งความสอดคล้องของกฎหมายกับการนำไปปฏิบัติจริง ที่บางส่วนอาจทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการปลูกกัญชงโดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อยที่อาจมีอุปสรรคในการเริ่มต้นมากกว่า (Barrier to entry) นอกจากนี้ไม่ควรนำช่องโหว่ทางกฎหมายเพื่อผลิตสารเสพติด

หมายเหตุ: 1/ ขึ้นกับสายพันธุ์และสภาพแวดล้อมด้วย 2/ ฤดูฤดูใบไม้ผลิแมลง คือ เมื่อพืชไร่ราคาสูงเกษตรกรจะแห่กันปลูกจนปริมาณผลผลิตล้นตลาดแล้วราคาปรับลดลง ที่มา: “Grand View Research” **การสัมภาษณ์นักวิชาการและนักธุรกิจ และหลักสูตรการอบรมการส่งเสริมการปลูก “กัญชง” พาณิชย์ ศูนย์วิจัยและพัฒนาเกษตรธรรมชาติ มหาวิทยาลัยแม่โจ้

“บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย”

3. ถอดบทเรียน จากประเทศผู้ผลิตกัญชงสำคัญในโลก

 ฝรั่งเศส (ปี 1970)	มาตรการควบคุมสำคัญ • ค่า THC ไม่เกิน 0.2% ของน้ำหนักแห้ง • ต้องขออนุญาตปลูก • หากฝ่าฝืนมีโทษที่ร้ายแรง • สามารถกระจายสินค้าได้ทั่วทั้ง EU	 แคนาดา (ปี 1998)	มาตรการควบคุมสำคัญ • ค่า THC ไม่เกิน 0.3% ของน้ำหนักแห้ง • ต้องขออนุญาตปลูก แต่ไม่จำเป็นต้องยื่นสัญญาซื้อขาย • หากฝ่าฝืนมีโทษที่ร้ายแรง • มีการสื่อสารให้ความรู้อย่างเป็นระบบ
 จีน (ปี 2010)	มาตรการควบคุมสำคัญ • ค่า THC ไม่เกิน 0.3% ของน้ำหนักแห้ง • ปลูกได้หลายจังหวัด และอนุญาตให้ผลิต CBD ได้เฉพาะที่จังหวัด Heilongjiang และ Yunnan ทั้งนี้กำลังจะอนุญาตให้จังหวัด Jinlin ข้อสังเกตที่น่าสนใจ ต้นทุนการปลูกจะต่ำเมื่อเทียบกับประเทศอื่น ส่วนใหญ่เป็นผลผลิตของเส้นใยโดยมีสัดส่วนมากถึง 75% สำหรับผลิตภัณฑ์ CBD มีสัดส่วนเพียง 5% ของผลผลิตทั้งหมด แนวทางแก้ไข อาจอนุญาตให้นำเข้าช่อดอกแห้งจาก US เพื่อนำมาสกัด CBD สำหรับใช้ในอุตสาหกรรม รวมถึงผลิตเครื่องสำอางในจีนที่มีความต้องการมาก		
 อเมริกา (ปี 2019)	มาตรการควบคุมสำคัญ • ค่า THC ไม่เกิน 0.3% ของน้ำหนักแห้ง • แต่ละรัฐมีการควบคุมการปลูกที่ต่างกัน เช่น บางรัฐอนุญาตให้ปลูกเพื่อการแพทย์และวิจัย ขณะที่บางรัฐอนุญาตให้ปลูกเพื่อการพาณิชย์ • ต้องขออนุญาตปลูก และมีการควบคุมตั้งแต่เมล็ดพันธุ์ แผนการปลูก แต่ไม่จำเป็นต้องยื่นสัญญาซื้อขาย ข้อสังเกตที่น่าสนใจ • ความไม่สอดคล้องของการควบคุมแต่ละพื้นที่ ทำให้มีข้อจำกัดในการดำเนินการของผู้ประกอบการ • การรวบรวมข้อมูลแต่ละพื้นที่ที่แตกต่างและไม่สอดคล้องกัน ทำให้ผู้ที่สนใจปลูก/ลงทุน ไม่สามารถใช้ข้อมูลได้อย่างเต็มที่ • การเปลี่ยนแปลงของกฎระเบียบที่ยังไม่แน่นอน ส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นของผู้ที่เกี่ยวข้อง	• อนุญาตให้ส่งออก ส่วนการนำเข้าทำได้แต่ต้องมีหนังสือรับรองที่มาของการผลิต • มีการสุ่มตรวจหา THC เกินต้องทำลาย • ต้องยื่นการตรวจสอบประวัติอาชญากรรมสำหรับผู้ปลูก • ต้องสามารถ Trace back ผลิตภัณฑ์ไปยังผู้ผลิตได้ • หากฝ่าฝืนมีโทษที่ร้ายแรง	

[การปลดล็อกกัญชงนับเป็น Global Trend
ซึ่งไทยสามารถถอดบทเรียนจากต่างประเทศได้ 5 ข้อ]

- 1 กฎหมายควบคุมที่เข้มงวดและปฏิบัติได้จริง** ถือเป็นสิ่งสำคัญในทุกประเทศ
- 2 การไม่ควบคุมปริมาณการปลูกให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด จะทำให้ราคากัญชงผันผวน** อย่างในแคนาดาและอเมริกา จะเห็นว่าราคาหลังจากปลดล็อกช่วงแรกราคาจะอยู่ในระดับสูงและลดลงในปีถัดๆ มาเนื่องจากมี supply เพิ่มขึ้น
- 3 การควบคุมควรสอดคล้องกับการปฏิบัติจริง** ซึ่งจะช่วยเพิ่มศักยภาพในการควบคุมและการผลิตได้เหมือนจีนที่ช่วงก่อนไม่เน้นผลผลิตจากช่อดอกและยุโรปที่กำลังจะปรับกฎหมายเพิ่ม THC ให้ไม่เกิน 0.3% ซึ่งจะช่วยเพิ่มพันธุ์ปลูกจาก 60 พันธุ์เป็น 500 พันธุ์ ทำให้ส่งผลดีต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมกัญชง
- 4 ควรมีการส่งเสริมให้เกษตรกรรายย่อย** สามารถเข้าถึงประโยชน์จากอุตสาหกรรมกัญชงด้วย ไม่ให้เหมือนยุโรปที่ผู้ปลูกส่วนใหญ่เป็นรายใหญ่
- 5 ควรมีส่วนร่วมความรู้และข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับกัญชง** อาทิ การวางแผนการผลิตของเกษตรกร/ธุรกิจ และความปลอดภัยของผู้บริโภค ที่เป็นระบบเพื่อให้ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้ใช้ประโยชน์ คล้ายกับแคนาดา

4. สรุปและข้อเสนอแนะ

“กัญชง” สามารถเป็นพืชเศรษฐกิจใหม่ให้กับเกษตรกรและภาคธุรกิจไทย จากความได้เปรียบในการปลูกเมื่อเทียบกับต่างประเทศและความต้องการของตลาดทั้งในประเทศและต่างประเทศที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม เพื่อไม่ให้ราคากัญชงเป็นไปตามทฤษฎีแมงมุม เช่นเดียวกับพืชอื่น ๆ หรือตามรอยประสบการณ์ต่างประเทศที่ราคาผลผลิตลดลงมากหลังจากทางการผ่อนคลายการผลิตมากขึ้น ควรควบคุมปริมาณผลผลิตในภาพรวม ด้วยการวาง Timeline ของทั้งตลาดให้ชัดเจนตั้งแต่การเริ่มเพาะปลูก ขณะเดียวกันกฎหมายที่เกี่ยวข้องต้องมีความชัดเจนและเหมาะสมกับข้อเท็จจริง ตลอดจนมีการควบคุมที่รัดกุม เพราะกัญชงสามารถให้ได้ทั้งคุณและโทษ นอกจากนี้ การส่งเสริมในมิติอื่น ๆ ทั้งแหล่งเงินทุนสำหรับเกษตรกร โดยเฉพาะเกษตรกรรายย่อย การรวมศูนย์แหล่งข้อมูลและองค์ความรู้ที่ถูกต้องครอบคลุมทุกฝ่ายทั้งการผลิตและการบริโภค เพื่อให้ผู้สนใจสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์เป็นปัจจัยสำคัญ และหากไทยสามารถทำตามปัจจัยทั้งหมดนี้ จะทำให้กัญชงไม่ได้อาศัยเพียงพืชเศรษฐกิจตามกระแสในระยะสั้นเท่านั้น แต่จะช่วยหนุนให้กลายเป็น S-Curve ใหม่ใน Mega trend ระยะยาวได้อีกด้วย

จากการแลกเปลี่ยนมุมมองกับนักวิชาการและนักธุรกิจที่มีความเชี่ยวชาญ ทำให้เห็นมุมมองเพิ่มเติมที่ไทยควรทำ โดยมี 6 สิ่ง ที่ควรเตรียมความพร้อมก่อนการปลูก และ 3 สิ่ง ที่ควรทำระหว่างการเติบโต เพราะไทยยังถือเป็นน้องใหม่ในตลาดกัญชงโลก ทำให้ในระยะเริ่มต้นอาจยังต้องลองผิดลองถูกในการปลูกพืชใหม่นี้ ไทยจึงควรค่อย ๆ ทดลองปลูก เพื่อเรียนรู้และสร้างความคุ้นชิน เหมือนกับการเดินอย่างมี STEP ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงหรืออุบัติเหตุต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นได้

6 สิ่ง ที่ควรเตรียมความพร้อมก่อนการปลูก

- **ควรมีการให้ความรู้การปลูกแก่เกษตรกร** เนื่องจากกัญชงเป็นพืชใหม่ จึงควรมีการส่งเสริมการให้ความรู้ให้แก่เกษตรกรจากผู้เชี่ยวชาญ
- **ควรปลูกทีละนิด** แม้เกษตรกรไทยจะมีทักษะในการทำเกษตรประณีตอยู่แล้ว แต่ช่วงแรกถือเป็นช่วงลองผิดลองถูก เกษตรกรจึงควรเริ่มปลูกทีละน้อยจนมีความชำนาญแล้วค่อยเพิ่มพื้นที่ปลูกเมื่อมั่นใจว่าผลผลิตมีคุณภาพตามต้องการ
- **ควรมีศูนย์รวมแหล่งข้อมูลสถิติและองค์ความรู้ที่ถูกต้อง** เพื่อให้เกษตรกรและผู้สนใจสามารถเข้าถึงและใช้ประโยชน์จากข้อมูลที่นำเชื่อถือให้ได้มากที่สุด และภาครัฐสามารถใช้ติดตามภาวะตลาดกัญชง (Traceability System) เพื่อออกมาตรการสนับสนุน หรือควบคุมทางกฎหมายสิ่งเสพติดได้ทันทั่วถึง
- **ความชัดเจนและเหมาะสมของกฎหมายในทางปฏิบัติ** ถือเป็นสิ่งสำคัญ เพราะมีผลต่อความเชื่อมั่นของเกษตรกรและนักธุรกิจ เพราะหากเปลี่ยนแปลงภายหลังจะส่งผลกระทบต่อปลูกและการลงทุนที่เกิดขึ้นก่อนหน้านี้
- **การทำงานของภาครัฐควรมีการประสานความร่วมมืออย่างเป็นระบบ** เพื่อลดความซับซ้อนของกฎเกณฑ์ที่เป็นอุปสรรคในการเข้าถึงและปลูกกัญชงซึ่งจะช่วยลดภาระในการทบทวนกฎหมายในอนาคต (Regulatory Guillotine)
- **การสนับสนุนแหล่งเงินทุน** สำหรับเกษตรกรถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจใหม่

3 สิ่ง ที่ควรทำระหว่างเติบโต

- **การควบคุมปริมาณผลผลิตในภาพรวม** เพื่อไม่ให้กลไกราคากัญชงดำเนินรอยตามทฤษฎีแมงมุมเช่นเดียวกับพืชอื่น ๆ ที่เกษตรกรแห่ไปปลูกกันในช่วงแรกแล้วราคาตกต่ำ
- **ควรคำนึงถึงพื้นที่การปลูกและผลผลิตของพืชเศรษฐกิจอื่น** การส่งเสริมการปลูกกัญชงไม่ควรกระทบต่อพื้นที่และปริมาณผลผลิตพืชชนิดอื่นจนเข้าสู่ภาวะขาดแคลน
- **ควรพัฒนาประสิทธิภาพการผลิตอย่างต่อเนื่อง** ด้วยการส่งเสริมงานวิจัยและการพัฒนานวัตกรรมเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องทั้งภายในประเทศและแลกเปลี่ยนกับต่างประเทศเป็นพันธมิตรทางธุรกิจ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันกับต่างประเทศในระยะยาวทั้งมิติของการเกษตร และอุตสาหกรรมที่ต่อเนื่องทั้งระบบ

บทความนี้สำเร็จลงไปได้ด้วยดีจากการสนับสนุนของนักวิชาการจากหลายหน่วยงานและนักธุรกิจที่ให้ความร่วมมืออย่างดียิ่งในการให้ข้อมูลต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อความเข้าใจเขียนของขอบพระคุณ เป็นอย่างสูงมา ณ ที่นี้

“บทความนี้เป็นข้อคิดเห็นส่วนบุคคล ซึ่งไม่จำเป็นต้องสอดคล้องกับข้อคิดเห็นของธนาคารแห่งประเทศไทย”